

Úvodní poznámky k novému směnečnému právu.

Doc. Dr. Jan Fröhlich.

(Dokončení.)

IV. Poměr směnky ke kausální pohledávce a k právu obecnému.

V poměru směnky ke kausální pohledávce, na základě které směnka byla vydána, spočívá hlavní rozdíl mezi německým a francouzským pojetím směnky. Zejména přechází ve Francii kausální pohledávka, kterou případně má výstavce za směnečníkem, na každého majitele směnky. Je to nauka o t. zv. »*provision*« (od slova »*providere*« — opatřiti). Výstavce směnky je povinen opatřiti směnečníkovi prostředky, ze kterých směnečník může směnku při splatnosti honorovati; opatřením těchto prostředků vzniká výstavci směnky nárok proti směnečníkovi. Obojí se nazývá »*provision*«. Má-li tedy u obchodní směnky výstavce, který prodal zboží, nárok na zaplacení kupní ceny za směnečníkem, jenž zboží obdržel, pak přechází podle francouzského práva na banku, která směnku eskontuje, nejen specifický směnečný nárok, nýbrž i nárok z titulu kupní ceny. Tato okolnost je po stránce praktické důležitá, jsou-li zřízeny *jistoty* ve prospěch kausální pohledávky, zejména, je-li kausální pohledávka zabezpečena *rukojemstvím*. Proto připouští francouzské právo i mimokambiální rukojemství (»*aval par acte séparé*«). Další význam má převod kausální pohledávky v případě *konkursu* výstavce směnky a při otázkách souvisících s t. zv. *neprijatelnou tratou*. Konečně řeší francouzské pojetí velmi prostým způsobem problémy, které známe jako »směnečné obohacení«.

Sjednocení v této základní otázce se však v Ženevě nepodařilo a rezervou čl. 16 byla otázka t. zv. *provision* ponechána mimo jednotný směnečný zákon. Podrobněji o těchto otázkách viz *Fröhlich*, O budoucnosti zmenkového úveru — Knižnica časopisu »Hospodárstvo a právo«, Bratislava, 1939.

Nашe nové směnečné právo zůstává v podstatě při dosavadní *základní odloučenosti směnky od kausálního poměru*. Nelze však přehlížeti, že ani u nás není přehrada mezi směnečným právem a kausálním poměrem úplná. Možno poukázat na rozdíl mezi obchodními a finančními směnkami (§ 122 zák. č. 347/20 Sb.), na obvyklé používání valutové doložky v obchodním styku, kde se na rozdíl od učebnic směnečného práva zpravidla vyjadřuje poměr mezi výstavcem a směnečníkem, na otázky t. zv. *civilního práva směnečného* a pod.

Směnečné obohacení bylo v čl. 89 upraveno celkem stejně jako dosud v § 89 sm. z. Nepraví se však výslovně, že jde o nárok občansko-právní a mohou proto vzniknouti pochybnosti, jakého druhu tento nárok vlastně nyní je. Dávám přednost mínění, že jde jako dosud o nárok nesměnečný a nikoli o směnečně-právní residuum. Nepřímo jsou lhůty ve prospěch majitele směnky prodlouženy. Proti příjemci směnky běží nyní vždy aspoň šestiletá lhůta, tedy lhůta nepřiměřeně dlouhá, uvážíme-li, že občansko-právní promlčení bude zpravidla tříleté (§ 1486 obč. z.).

Kausální poměr nabývá významu zavedením t. zv. *nepřijatelné traty*. Podle čl. 22 může výstavce ve směnce zapověděti předložení ku přijetí, nejde-li o směnku splatnou u třetí osoby anebo v jiném místě než v místě směnečnickova bydliště nebo o časovou vistsměnku. Výstavce může také zakázati předložení ku přijetí před ustanoveným dnem, a to u *veškerých* smének. Může tedy i u domicilovaných smének zakázati předložení do dne, který nastane třeba jen krátce přede dnem splatnosti, a tím snadno obejít obmezení obsažené v čl. 22, odst. 2. *Hospodářský význam* nepřijatelné traty mohl by býti značný, kdyby byla přivedena do souvislosti s *kausálním poměrem*, jak se na př. stalo v zákonodárství švýcarském, italském a rumunském. Bez této souvislosti lze stěží očekávati, že tato instituce větší měrou nahradí cese fakturních pohledávek jakožto podkladu úvěrního.

Aval par acte separé nebyl na rozdíl od francouzského zákonodárství jednotným směnečným řádem u nás zaveden, za to však vnikají do směnečného práva jiné *mimoskripturní projevy*. Podle čl. 29 je *odvolání akceptu* relativně nepřipustné, bylo-li přijetí písemně sděleno. Mimoskripturní projevy mají nyní též význam při *přetržení směnečného promlčení* (stačí i mimosoudní uznání, třeba mlčky učiněné). Jednotný směnečný řád upravuje totiž pouze *lhůty* promlčení, a to rozdílně od dosavadního práva (tříletá proti akceptantovi, jednoletá při regresu a šestiměsíční při remboursním regresu). Dále je výslovně ustanoveno, že přetržení působí jen proti tomu, ohledně koho nastala skutečnost, která způsobila přetržení. *Jinak platí pro promlčení zásady občanského práva*. Nepřihlíží se tedy k námitce promlčení ex officio, a to ani při vydání směnečného platebního příkazu (srov. dosud § 85 sm. z.). I počet procesních úkonů, které přetrhují promlčení, byl rozmnožen (čl. 70 a 71, čl. IV uv. nař.).

Zastoupení při skripturních projevech není v jednotném směnečném řádu na rozdíl od dosavadního směnečného práva upraveno. Platí tudíž i pro plnou moc *předpisy občanského resp. obchodního práva*. Toliko při vydání směnečného platebního příkazu se požaduje, aby byla předložena *písemná plná moc zmocněncova* (čl. II uv. nař.). Tento předpis se pochopitelně nevztahuje na *firemní* podpis obchodním zmocněncem. Předpisy o t. zv. falsus procurator jsou celkem shodné s dosavadním právem (čl. 8, srov. dosud § 103 sm. z.); výslovně je stanoveno jeho oprávnění, jestliže směnku zaplatí.

Náznak francouzského pojetí zračí se také v doslovu čl. 42, kde

se »*dlužníkovi*« poskytuje právo soudní depozice, ačkoli jistě není myšlen toliko dlužník (ve francouzském znění »*tout debiteur*«, anglicky »*every debtor*«), nýbrž jistě *také směnečník* (nikoli ovšem indosanti, neboť jejich závazek v tu dobu již zanikl).

V. *Abstraktnost. Samostatnost skripturních závazků.*

Od poměru směnky ke kausální pohledávce dlužno dobře rozeznávat i. z. v. *zásadu abstraktnosti materiální* čili vyloučení námitek z osob předchůdců. Tato zásada platí jak v německé, tak i ve francouzské oblasti. Byla nově, a to negativním způsobem formulována v čl. 17. Vyloučeny jsou námitky, které se zakládají na bezprostředních vztazích žalovaného k výstavci nebo k některému dřívějšímu majiteli, ledaže majitel, nabývá směnky, *jednal vědomě na škodu dlužníkovu*. Formulace pochází od *Hermann-Otavského* (srov. Právo směnečné 1930, str. 175). Námitka z osoby předchůdcovy není tedy přípustna již tehdy, když majitel o ní věděl, nýbrž k vědomosti musí přistoupiti zvláštní dolus: nemusí to zrovna býti *úmysl* poškoditi dlužníka, nýbrž stačí *vědomí*, že ho poškozuje. Ve většině praktických případů vědomost o námitkách bude současně i vědomím o poškozování dlužníka. Mohou se však vyskytnouti případy, ve kterých tomu tak není. Upozorniti dlužno, že *kompenzační námitka* není dnes již vázána podmínkami dosavadního práva (§ 88 sm. z.).

Zásada samostatnosti skripturních závazků byla nyní obšírněji formulována v čl. 7 (dosud §§ 2, 77—79, 8, odst. 2. sm. z.). Dochází výrazu kromě této všeobecné formulace i ve speciálních předpisech, na př. čl. 32, odst. 2, čl. 69, 71 a 92, odst. 2.

VI. *Další ochrana bezelstnosti.*

Legitimace věřitele směnečného je upravena v podstatě stejně jako dosud; požaduje se tedy jednak věcněprávní vztah ke směnce a jednak skripturní legitimace nepřetržitou řadou indosamentů (čl. 16, odst. 1). *Nabytí směnky od nevlastníka* odpovídá rovněž dosavadnímu právu (§ 76 sm. z.): nový majitel směnečně legitimovaný je povinen vydati směnku dřívějšímu majiteli jen tehdy, jestliže ji nabyl ve zlém úmyslu (dosud slovo »obmyslně« znamenalo totéž) anebo nabývá směnky se provinil hrubou nedbalostí (čl. 16, odst. 2). Podrobnější předpisy byly vydány o umořování směnek (čl. VIII uv. nař.).

Nově bylo upraveno *placení nepravému věřiteli* čili otázka, jak dalece je směnečník povinen zkoumati věřitelovu legitimaci. Výklad příslušných ustanovení (čl. 40) je velmi obtížný. Dlužník resp. směnečník před splatností platí na vlastní nebezpečí. Kdo však platí při (a jistě také po) splatnosti, zprošťuje se svého závazku, *nejedná-li obmyslně* nebo neproviňuje-li se *hrubou nedbalostí*. Je povinen zkoumati správnost řady indosamentů, nikoli však podpisy indosantů.

Nehledíme-li k obtížím při výkladu slov »při splatnosti« a »před splatností«, o kterých se již stala zmínka, zbývá zkoumati míru diligence, která se směnečníkovi ukládá při plnění splatného závazku.

Dosud se učilo, že směnečník účinně honoruje směnku, platí-li osobě ze směnky legitimované, ledaže věděl, že tato osoba není směnečným věřitelem, na př. není vlastníkem směnky. Nyní na jedné straně se tato míra diligence zmenšuje: i když směnečník o nedostatku práva věřitelova ví, nemusí odmítnouti placení, nesmí však jednati »obmyslně«. Vykládá se to podle materiálů tak, že »dlužník« musí odepříti placení jen tehdy, má-li dostatečné důkazy při ruce. Na druhé straně však nezprošťuje se dlužník, platí-li z hrubé nedbalosti: i to se pak vykládá tak, že musil vědět, že snadno prokáže nedostatek práva odpůrcova. Základní myšlenka tedy je, že před splatností platí dlužník na své risiko, po splatnosti však má míti menší risiko, když platí, než kdyby neplatil. Jak zřejmo, jde o výklad velmi subtilní, který má však vážnou závadu, používáme-li ho na pouhého směnečníka: vždyť směnečník nemá vůbec rizika směnečného, když směnku nehonoruje, a přece předpisy čl. 40 pojednávají také o něm. Bude asi nutno ponechati praksi, aby posoudila míru diligence, která směnečníka a směnečného dlužníka při placení stíhá; z tendence j. s. ř. lze vyvoditi, že nelze na něm požadovati stejnou míru diligence, jako na osobě, která získala směnku od nevlastníka (čl. 16, odst. 2).

Legitimace k inkasu směnky byla ostatně rozšířena: srov. vedle prokuraindosamentu (čl. 18) též zástavní indosament (čl. 19), jakož i inkasní právo notáře a, v mezích vládního nařízení, soudních a poštovních úředníků (čl. 84).

Pochybnosti vzbuzují ustanovení o *blanko-směnkách* (čl. 10). Možno je vyložiti souhlasně s dosavadním právem (§ 6, odst. 2 směn. zák.). Sporné však bude, může-li nabyvatel blanko-směnku vyplniti bona fide i proti ujednání. Kladně odpovídá na tuto otázku *Staub-Stranz*, ježto prý při vyplnění směnce je nabyvatel již chráněn podle čl. 17 a ustanovení čl. 10 by tudíž nemělo smyslu. S tímto názorem nelze však souhlasiti. Nebýtí ustanovení čl. 10, platily by o nesprávně vyplněných blankosměnkách předpisy čl. 69 (»změny«) a nabyvatel by nebyl chráněn podle čl. 17. Vždyť nabyvatel nesprávně vyplněné blankosměnky není chráněn stejnou měrou jako nabyvatel obyčejné vyplněné směnky; lze mu namítati zlý úmysl (t. j. vědomost o nesprávném vyplnění) a hrubou nedbalost. Naproti tomu u jiné směnky obmezuje se námitka na »vědomé jednání na škodu dlužníka«; námitka hrubé nedbalosti je vůbec vyloučena. Kdyby tedy na př. banka eskontovala krycí směnku, což je neobvyklé, bude chráněna proti námitkám jen tehdy, když jí nelze vyčítati ani vědomost, ani hrubou nedbalost při otázce správného vyplnění takové směnky. Naproti tomu nelze jí při eskontu řádné obchodní směnky vůbec vytýkati hrubou nedbalost; vědomost jen tehdy, jestliže obepínala i škodné jednání samotné. Ten však, kdo směnku sám vyplní, musí snášeti námitku nesprávného vyplnění, i když jednal bona fide.

VII. Forma cizí směnky:

Zvláštností proti dosavadnímu právu je *úroková doložka* ve vista-směnkách a v časových vistasměnkách. U jiných směnek se hledí na

doložku úrokovou jako na nenapsanou. Totéž platí, není-li ve směnce udána úroková míra (čl. 5).

Směnky veletržní a tržní nejsou již přípustné (čl. 33). Na směnku, v níž schází údaj splatnosti, se hledí jako na vistasměnku (čl. 2, odst. 2).

Není-li udáno zvláštní místo platební, je místem platebním místo uvedené u jména směnečnickova. Toto místo je zároveň směnečnickovým bydlíštěm. Dosud bylo přípustno uvésti několik platebních míst (§ 1 č. 7 sm. z.): taková směnka bude nyní neplatná.

Datum vystavení musí se vyznačovati kalendářní určitostí, nemusí však jako dosud býti doslovně uvedeno dnem, měsícem a rokem. Stačí na př. údaj »na Nový rok 1942« (čl. 1, č. 7, čl. 75, č. 6).

U směnky zastřené vlastní odpadá dosavadní požadavek t. zv. »distantia loci« (čl. 3, odst. 2, dříve § 5, odst. 2).

Hebrejský jazyk a hebrejské písmo nejsou vyloučeny (dosud § 109 sm. z.).

VIII. Jednotlivé směnečné závazky:

Výstavce nemůže sice vyloučiti ručení za zaplacení směnky, může však nyní vyloučiti ručení za přijetí (čl. 9). V tomto případě odpadá regres pro nepřijetí proti výstavci, ne však proti indosantům; na rozdíl od nepřijatelné směnky ve smyslu čl. 22, odst. 2, při které regres pro nepřijetí je vůbec vyloučen. Výstavce může na rozdíl od dosavadního práva vyloučiti povinnost vystaviti směnku v několika vyhotoveních (čl. 64, odst. 3; srov. § 66 sm. z.).

Platnost *indosamentu* může býti vyloučena na prvopise zvláštní doložkou »odtud platí indosamenty jen ještě na opise« nebo pod. (čl. 68, odst. 3). Na rozdíl od dosavadního práva možno napsati indosament, který nepozůstává jen v pouhém podpisu, i na líc směnky (čl. 13). Indosament může zníti i *na majitele* a hledí se naň jako na blankoindosament. Nebude sice možno vyplniti takový indosament jménem (čl. 14, odst. 2, čl. 1), avšak bude možno dále indosovat takovou směnku nebo převésti ji blankotradicí (čl. 14, odst. 2, č. 2 a 3). Výminky u indosamentu platí za nenapsané (čl. 12), pokud ovšem zákon sám některou doložku nepřipouští (čl. 15, 18, 19, 22, 23 a j.). *Dílčí indosament* je neplatný (čl. 12, odst. 2). O indosamentu »sine obligo« a o rektaindosamentu platí v podstatě stejné zásady jako dosud (čl. 15 odpovídá §§ 12, 13 sm. z.), ustanovení o umístění doložek jsou však liberálnější. — Nově je upraven a zaveden *zjevný zástavní indosament* (čl. 19). Při poradách v Haagu a v Ženevě bylo o něm hodně diskutována a reserva, kterou předvíдалa haagská konvence, padla teprve v Ženevě. O zástavním právu ke směnce srov. podrobněji *Stanzl*, J. Bl. 1934 str. 441 násl., 461 násl. V praxi vyskytuje se směnečný lombard, pokud neslouží pouze k obcházení sazeb eskontních, u nás dosti málo; ani při opatřování denních nebo ultimových peněz nedává se směnka v zástavu. V devisovém obchodě jsou reportovány výplaty a ne směnky. Zástavní právo ke směnce vyskytuje se tedy v praxi hlavně na základě ustanovení všeobecných obchodních podmínek bank, podle kterých i inkasní směnky se po-

važují jako zástava za případné obligo klienta. V tomto případě nedojde ovšem k zjevnému zástavnímu indosamentu; jeho praktický význam bude tedy asi vůbec dosti nepatrný.

Předpisy o *podindosamentu* byly zjednodušeny: jak postprotestní, tak i postprejudiční indosament má účinek pouhé cese. Domněnka svědčí u nedatovaného indosamentu proti podindosamentu (čl. 20).

Jak již bylo uvedeno, je *akcept odvolatelný*, a to škrtnutím před vrácením směnky. Sdělil-li však směnečník písemně přijetí směnky majiteli nebo osobě, jež se na směnce podepsala, ručí jim podle obsahu akceptu.

Regres pro nepřijetí bude patrně vždy možný na základě akceptu přeškrtnutého směnečníkem. V případech, kdy přeškrtnutí akceptu je absolutně nebo relativně neúčinné, přísluší majiteli *směnečná žaloba z přeškrtnutého akceptu*. Důvodová zpráva vládního nařízení soudí sice, že nárok proti příjemci je v případě čl. 29, odst. 2 nárokem nesměnečným, avšak s tímto názorem nelze souhlasiti. Relativně neúčinným je *přeškrtnutí* akceptu, takže akcept jako takový zůstává relativně účinným. Lze tedy na základě přeškrtnutého akceptu podat směnečnou žalobu, při čemž *buďto*: a) v žalobě nutno prokázati (v praxi asi postačí tvrzení), že škrtnutí se stalo *po* vrácení směnky; *anebo* b) nutno přiložiti *písemné sdělení* o akceptaci směnky.

Na rozdíl od dosavadního práva předepisuje čl. 21, že *presentace směnky k akceptu* může se státi jen do její splatnosti (čl. 21). Akceptace po splatnosti je ovšem rovněž účinná, nelze však po splatnosti vésti postih pro nepřijetí, nýbrž výlučně postih pro neplacení. Presentovati k akceptu může směnku i ten, kdo jí má jen v rukou. Presentace stane se vůči směnečníkovi v jeho bydlišti (srov. čl. 2, odst. 3), a to i u smének domicilovaných. Zákonná presentační lhůta pro časovou vístasměnku byla zkrácena na jeden rok. Indosanti mohou lhůty (zákonnou nebo výstavcem stanovenou) toliko zkrátiti (čl. 23). V případech t. zv. presentační povinnosti musí býti akcept *datován*. Majitel může žádati datování dnem předložením. Nedatování musí býti zjištěno protestem pod ztrátou postihových práv proti indosantům a výstavci. Příkaz k presentaci může dáti *výstavce* a to s doložením lhůty anebo bez ustanovení lhůty. Indosant může dáti tento příkaz tehdy, nejde-li o nepřijatelnou směnku (čl. 22, srov. čl. 53, odst. 2 a 3; dosud §§ 17, 29 a 22 sm. z.). *J. s. ř. opustil zásadu promptního akceptu*. Směnečník má jednodenní *deliberační lhůtu* pro přijetí směnky (čl. 24).

Forma *avalu* byla uvolněna, stačí pouhý podpis na líci směnky, pokud nejde o podpis směnečníkův nebo výstavcův. Není-li udáno, za koho se rukojemství podstupuje, platí, že se podstupuje *za výstavce* (čl. 31).

Různé změny byly zavedeny při *směnečné intervenci*. I čestný plátec má notifikační povinnost. Náhrada škody při opomenutí notifikace byla obmezena do výše směnečného peníze (čl. 55). Kontraprotestem je nyní podmíněn jen postih proti adresantovi a jeho nástupcům (dosud regres vůbec; čl. 56 odst. 2, dosud § 52 sm. z.). Po-

kus o výklad v souhlase s dosavadním právem (*Hermann-Otavský* str. 194) odpovídá sice »povaze věci«, avšak vzhledem k doslovu zákonného předpisu lze takový výklad stěží hájiti. *Provis* pro čestného příjemce, který se nedostal k placení, *odpadá* (§ 61 sm. z.). Předpis o vyžádání protestu nebyl převzat (§ 54 sm. z.). Čestnému plátcí dlužno vydati *kvitanci* na směnce, kdežto dosud stačil protest (čl. 62, dosud § 59, odst. 1 sm. z.). Je výslovně řečeno, že čestný plátec nemůže směnku dále indosovati (čl. 63, odst. 1). Placení pro čest je možné také ještě v den po uplynutí protestní lhůty, ale i při postihu před splatností (čl. 59, odst. 3, čl. 60, odst. 1).

IX. Placení, postih, protest.

Zákonná lhůta presentační pro *vistasměny* byla zkrácena na *jeden rok*. Výstavce může u těchto směnek také zakázati předložení před určitým dnem; po tuto dobu je pak regres vyloučen (čl. 34). U *ostatních* směnek je presentační povinnost upravena podobně jako *dosud*. Majitel směnky má možnost presentace po 3 všední dny na rozdíl od protestní lhůty, která činí toliko 2 všední dny. Presentaci nahrazuje předložení směnky *odúčtovně* (čl. 38).

Nejdůležitější rozdíl proti dosavadnímu právu obsahují *předpisy o postihu*. Rozeznává se nyní toliko postih *před splatností* a postih *po splatnosti*. Obojím postihem požaduje se na regresním dlužníku *zaplacení*. *Odpadá* tedy t. zv. »zajišťovací postih« a důsledkem toho také zajišťovací příkaz (§ 558 c. ř. s. ve znění uv. nař. čl. II, čís. 2 a 3).

Postih před splatností se připouští i při nejistotě *směnečníka* (ne pouze akceptanta) a také v určitých případech nejistoty *výstavce nepřijatelné směnky*, totiž při konkursu a vyrovnání (čl. 43). Při postihu před placením dlužno odečísti *diskontní úroky* (čl. 48, odst. 2).

Při postihu po *dílčím přijetí* předepisuje zákon poznámku na směnce a vydání kvitance. Kromě toho nutno postižníkovi vydati *ověřený opis* směnky a protest (čl. 51, dosud jen kvitance na opisu směnky, § 35 sm. z.).

Notifikace musí býti zaslána nejen bezprostřednímu předchůdci, nýbrž také *výstavci* směnky a směnečnému *rukojní*. Notifikace je předepsána i při *nepřijetí* směnky. Notifikační lhůta činí pro majitele 4, pro indosanty 2 všední dny po zřízení protestu, resp. po přijetí zprávy předchůdcovy. Indosanti musí udati jména a adresy svých nástupců. Zprávu lze dáti v každé formě, také pouhým vrácením směnky. Opomenutí protestace má v zápětí ručení za škodu, avšak jen do výše směnečného peníze.

Předpisy o vyšší moci odchyľují se jen málo od předpisů dosavadních (čl. 54; srov. dosud § 100 sm. z.: výslovné ustanovení o zákonných předpisech moratorních a prodloužení 30tidenní lhůty u časových *vistasměnek*). Podle německého vzoru má také uváděcí nařízení předpisy o vyšší moci, které však mají jedině ten význam, že vládním nařízením může 30tidenní lhůta býti změněna (čl. III uv. nař.).

Forma *protestu* byla změněna. Protest píše se nyní na směnku

nebo na alonž. Vzhledem k tomu byl změněn i obsah protestu (čl. 80 a 81). Poštovní protest bude upraven vládním nařízením, notářský protest byl přizpůsoben novým předpisům (čl. VI. a VII. uv. nař.). Upozorniti dlužníka na povinnost notáře, aby vyšetřil obchodní místnosti a byt dlužníka (čl. 87, odst. 3). Nová jsou ustanovení o náhradě za ztracený nebo zničený protest (čl. 90, odst. 2). *Protest pro neplacení není již přípustný v den platební.* U vistasměnek může býti učiněn případně ještě jeden den po lhůtě uvedené v čl. 34. Protest může býti nahrazen soudním usnesením o prohlášení konkursu nebo o zahájení soudního vyrovnání, resp. příslušnými vyhláškami v Ústředním oznamovateli nebo pod. Protest pro nepřijetí nahrazuje protest pro neplacení i presentaci k placení (čl. 44). *Prominutí protestace* musí se státi doložkou na směnce, a to doložkou *podepsanou*. Nezproštuje presentace ani notifikace. Účinkuje absolutně, je-li připojena výstavcem, a toliko relativně, je-li připojena indosantem nebo avalistou. Má-li doložka jen relativní význam, stíhá dlužníky povinnost nahraditi útraty protestu přes prominutí učiněného.

X. Mezinárodní soukromé právo směnečné.

Mezinárodní právo směnečné je upraveno podle *konvence o střetech zákonů* (čl. 91—98). Odchyly obsahuje čl. 91, odst. 2 a čl. 92, odst. 3. Byla přijata zásada, že pro *přímé* závazky rozhoduje *splniště* (německá zásada), pro *nepřímé* závazky místo podpisu (francouzská zásada). Poslednější zásada rozhoduje také o převodu t. zv. »*provision*« (čl. 93 a 95, srov. též čl. 96). Platební místo rozhoduje o opatřeních, jež nutno učiniti při *ztrátě* nebo *krádeži* (zřejmě také při zničení) směnky (čl. 98).

O eventuální kompensaci a o vlivu práva formálního na hmotné.

Dr. Vladimír H r d l i č k a.

Zajímavé spory o právní důsledky kompensace vyvěrají ze střetu hlediska civilistického a procesního. Prvé se soustřeďuje ve zkoumání skutkové podstaty započtení, na niž platné právo váže zánik povinnosti;¹⁾ úkol právní teorie se podle toho vyčerpává rozborem podmínek započtení podle § 1438 a násl. o. z. o., k nimž se obvykle připojuje jako další podmínka compensační projev. Nerozhoduje však, dojde-li k němu později, neboť střetnuvší se pohledávky se považují vždy za zaniklé již v době, kdy se splnila skutková podstata § 1438 o. z. (t. zv. zpětný účinek započtení). Podle občanského práva jest započtení zvláštním způsobem zániku pohledávky; z tohoto hlediska se pak námitka započtení ve sporu jeví jako skutkový přednes žalovaného o okolnostech podmiňujících zánik zažalované pohledávky.

1) Dr. Jan Přib: Kompensace. Studie civilistická.